

Avsändarens tjänsteställe/handläggare

Regional utveckling
Linda-Marie Olsson, Susanne Sahlin

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare/er beteckning
A2020/01492/A

Datum
2020-10-29

Dnr
20RS6653

Sida
1(4)

Yttrande över remiss, Kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken (SOU 2020:41)

Region Västernorrland välkomnar möjligheten att lämna synpunkter avseende utredningen *Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen* (SOU 2020:41).

Sammanfattande synpunkter

Region Västernorrland välkomnar utredningens slutsats, att det är tillåtet för kommuner att vara leverantör av arbetspolitiska insatser enligt LOV och LOU. Att utredningens slutsatser signalerar behovet av en mer tydlig ansvarsfördelning är ett steg i rätt riktning. Särskilt med anledning av att kommunernas kostnader för att hjälpa invånare till etablering och utbildning har ökat de senaste åren och också fortsätter öka, bland annat på grund av Coronapandemin. Region Västernorrland är positiva till de förslag som utredningen ger. Det är rimligt att kommunernas arbete inom det arbetsmarknadspolitiska området regleras och att ersättning för dessa uppdrag inkluderar kommunerna på samma sätt som andra utförare.

Betänkandet av utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken är en analys av de rättsliga förutsättningarna, en relativt smal ansats. Region Västernorrland väljer därför att, i remissvaret, reflektera över nu aktuell utredning och analys i en bredare kontext.

Precis som utredningen signalerar har kommunerna redan idag möjligheter att vara utförare av tjänster inom arbetsmarknadspolitiken. Många kommuner, däribland Härnösands kommun, ser detta som ett värdefullt verktyg och som en del i det bredare kommunala uppdraget. Många gånger är ett välfungerande stöd också ofta ett sammansatt stöd av både kommunala och statliga insatser, som ex vis språkintegrerad yrkesutbildning, där kommunerna ansvarar för SFI och staten bidrar till yrkesutbildningarna. I det här sammanhanget är det viktigt att nämna att också regionerna har verktyg att bidra till det sammansatta stödet, exempelvis genom anpassade studielösningar hos folkhögskolorna och som regionalt utvecklingsansvarig aktör, med utpekade uppdrag inom bland annat kompetensförsörjning.

Däremot skiljer sig förutsättningarna mycket mellan landets och också länets kommuner, inte minst driftskapaciteten och kompetensen att delta i upphandlingar och hantera andra juridiska frågor som också synliggörs i utredningen. I likhet med remissyttrande från Härnösands kommun, vill vi betona att det finns ett brett intresse från kommunerna att också fortsättningsvis medverka i genomförandet av den nationella arbetsmarknadspolitiken. På samma sätt som befogenheter och förutsättningar ska tydliggöras är det därför avgörande, ur såväl kommunalt, regionalt som nationellt perspektiv, att insatser identifieras och möjliggörs för att skapa likvärdighet avseende kommunernas uppdrag. Som utredningen påvisar saknas i många fall etablerade och nya utförare, vilket är ett grundläggande skäl till varför kommunernas möjligheter att utföra tjänster ska stärkas. Vår bedömning är att en rad aktörer, däribland Arbetsförmedlingen, därför måste ha fortsatt uppdrag att medverka till att etablerade och nya utförare kan erbjuda tjänster i alla delar av landet. Annars finns risk att individens stöd inom området inte blir likvärdigt eller riskerar att försämrats beroende av var i landet man bor.

Grundläggande förutsättningar hos kommuner och regioner

Det är viktigt att, vid denna typ av utredningar, utgå från en lokal och regional geografi och också beakta ställningstaganden som görs i andra SOU, i detta fall såväl långtidsutredningen som kommunutredningen ”Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget” (SOU 2020:8). Utmaningarna hos landets kommuner och regioner ökar och i kommunutredningen diskuteras såväl framtida drifts- som utvecklingskapacitet och vilken roll nationella myndigheter har i att skapa förutsättningar för och medverka det regionala utvecklingsarbetet.

Kommunerna i Västernorrland har redan etablerad verksamhet inom det arbetspolitiska området, främst riktat till att rusta individer men också till viss del till matchande insatser. För individen är det avgörande att det tillhandahålls likvärdiga insatser, oavsett om det är kommunen eller en fristående aktör som utför tjänsten. Med utredningens konstaterande kan kommunerna möta fler målgrupper, exempelvis individer som idag står långt från arbetsmarknaden. Härnösands kommun bedömer att förslagen möjliggör att kommunen kan erbjuda långsiktiga lösningar ur ett medborgarperspektiv, ett socialt perspektiv, ett hälsoperspektiv samt ett ekonomiskt perspektiv. Detta kan på kort och lång sikt minska andelen arbetslösa i utsatta grupper, vilket idag, i specifikt Härnösands kommun, uppgår till 82 % av andelen arbetslösa. Individer som kommunen idag har begränsade möjligheter att hjälpa.

Region Västernorrland ser dock, om förslaget börjar gälla, en betydande risk med att den samverkan som krävs försvåras i och med Arbetsförmedlingens försämrade närvaro i länets kommuner. På regional nivå har vi redan sett negativa konsekvenser av myndighetens omställningsarbete, där vi behöver deras sakkunniga som dialog- och

samverkanspartner i en rad regionala utvecklingsfrågor. Med anledning av den reformering som fortfarande pågår inom Arbetsförmedlingen är det av betydelse att man från nationell nivå säkerställer myndighetens lokala närvaro i alla delar av landet, och då också på kommunnivå. Detta för att understödja utredningens förslag som bygger på kommuners medverkan och ett mer tydligt samarbete. Det stärker också regionens möjlighet att verka för hållbar regional utveckling.

Region Västernorrland har tidigare ställt sig bakom flera utredningar som understryker vikten av statlig närvaro i hela landet. Det handlar både om grundläggande myndighetsfunktioner, men också om att sprida de statliga arbetstillfällena över hela landet. Länet kommuner har i olika grad drabbats av just Arbetsförmedlingens omställning från fysiska kontor till utvecklade digitala tjänster. Vi valde därför, också i vårt remissvar avseende kommunutredningen, att signalera samma sak som är avgörande i denna utredning: att staten tar ett fullt ansvar för att de delar som nationella myndigheter tidigare ansvarar för, och som nu delvis överläts till kommunerna, också inkluderar likvärdiga förutsättningar och tillräcklig finansiering. I mindre befolkningstäta, glesare kommuner är utmaningarna för bibehållen och ökad skattekraft större, samtidigt som det kanske inte finns fristående aktörer som kan utföra tjänster för Arbetsförmedlingens räkning.

Region Västernorrland ser positivt på att den arbetsmarknadspolitiska bedömning som idag utförs, och som är ett av Arbetsförmedlingens huvuduppdrag, fortsatt ska finnas kvar som ansvarsområde. Vi vill betona att den bedömningen, som är ett viktigt verktyg för den enskilde individen, behöver vara kvalitetssäkrad, utgå från individens behov och inte vilka insatser som finns att tillgå för tillfället. Detta oavsett utförare. Detta ligger delvis utanför denna utrednings uppdrag, men den nationella politikens genomförbarhet i en lokal och regional geografisk kontext, måste fungera för att ge resultat på individnivå, för minskad arbetslöshet och risk för utanförskap för ökad skattekraft.

Det är också ytterst viktigt att återkommande följa upp den samverkan som ska ske med kommunerna som utförare och Arbetsförmedlingen som beställare.

Arbetsmarknadspolitiken är nationell, men förutsättningarna och utmaningarna skiljer sig åt över landet, och konsekvenserna av insatser och nya uppdrag måste därför följas upp. Även om det ligger i ett antal nationella myndigheters uppdrag att medverka i det regionala utvecklingsarbetet kan vi konstatera att konsekvensanalyser och anpassade lösningar utifrån regionala och kommunala behov oftast saknas inom ramen för nationell sakområdespolitik, vilket vi såg exempel på när Arbetsförmedlingens omställningsarbete inleddes.

Avslutande synpunkter

Det är av yttersta vikt att arbetsmarknadspolitiken hanteras ur ett mer sammanhållet perspektiv, då kommuner och regioner har ett komplext uppdrag. Arbetsmarknadspolitiken har tydlig överlappning mot både utbildning-, social-, närings- och regional tillväxtpolitik och ger, tillsammans med transportpolitiken, grundförutsättningar för hållbar regional utveckling.

Utredningen har på ett tydligt sätt säkerställt de rättsliga förutsättningarna för en utvecklad samverkan mellan Arbetsförmedlingen och landets kommuner. I ett läge där polariseringen ökar, såväl mellan regioner, som inomregionalt, och där landets kommuner signalerar att man har stora utmaningar att klara välfärdsuppdraget, är det avgörande att man skapar långsiktiga ekonomiska lösningar för kommunerna – en robusthet som är avgörande för att kommuner och regioner gemensamt ska kunna bidra till hållbar regional utveckling. Region Västernorrland ser därför positivt på att kommunerna får fler verktyg för att stödja invånarna till egen försörjning och samtidigt bidra till såväl individens som arbetsgivarnas behov av kompetensförsörjning och livslångt lärande, vid omställning på arbetsmarknaden.

Med utgångspunkt från vårt regionala utvecklingsansvar, och med hänvisning till Västernorrlands regionala utvecklingsstrategi, är detta verktyg som bidrar till att göra Västernorrland till platsen som människor väljer för att leva och besöka värdefulla. Rätt riktat, och med långsiktiga ambitioner där kommunerna får förutsättningar att lyckas med de tjänster de kan utföra åt Arbetsförmedlingen, är utredningens besked viktigt. Lika viktigt blir det att säkerställa att nationella myndigheter fortsätter stärka den regionala utvecklingen genom att möta upp lokala och regionala utmaningar och behov, där andra utförare och aktörer saknas.

REGION VÄSTERNORRLAND

Glenn Nordlund
Regionstyrelsens ordförande

Åsa Bellander
Regiondirektör